

סיון תשע"ב

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

דתן ואבירם

לפרשת קרח (ע"פ שיעור של הרב תמיר גרנות)

1. במדבר, ט"ז, א':
"ויקח קורח בן יצהר... ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן"
2. במדבר ט"ז י"ב-ט"ו:
ט"ז, יב וישלח משה לקרא לדתן ולאבירם בני אליאב ויאמרו:
לא נעלה.
יג המעט כי העליטנו מארץ זבת חלב ודבש להמיתנו במדבר
כי תשתרר עלינו גם השתרר?
יד אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו ונתן לנו נחלת שדה וכרם
העיני האנשים ההם תנקר?
לא נעלה!
טו ויחר למשה מאד, ויאמר אל ה':
אל תפן אל מנחתם!
לא חמור אחד מהם נשאתי, ולא הרעתי את אחד מהם.
3. שמות ב', י"ג - מפרש רש"י:
"שני אנשים עברים" - דתן ואבירם, הם שהותירו מן המן.
4. שמות (י"ח, ד') אומר רש"י ד"ה "וישמע פרעה"
(על פי שמות רבה א', ל"א):
"ויצלני מחרב פרעה" - כשגילו דתן ואבירם על דבר המצרי ובקש להרוג את משה, נעשה צווארו כעמוד של שיש.
5. שמות (ד' י"ט). אומר רש"י ד"ה "ויאמר ה'" (על פי שמות רבה ה', ד'). "כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך":
מי הם? דתן ואבירם. חיים היו, אלא שירדו מנכסיהם, והעני חשוב כמת.
6. שמות (ה', כ"א); אומר רש"י ד"ה "ויכח שוטרי" (על פי שמות רבה, ה', כ'):
...ורבותינו דרשו כל נצים ונצבים - דתן ואבירם היו, שנאמר בהם "יצאו נצבים" (במדבר ט"ז, כ"ז).
7. השימוש החוזר במילה "נצבים" בסיפור ההפגנה מול משה ואהרן במצרים ובפרשת קורח:
"ויפגעו את משה ואת אהרן נצבים... ויפגעו בהן שוטרי ישראל" (שמות ה', כ"א-כ"א)
מול "דתן ואבירם יצאו נצבים" (במדבר ט"ז, כ"ז).
8. במדבר כ"ו, ט'
"ויבני אליאב נמואל ודתן ואבירם הוא דתן ואבירם קרואי העדה אשר הצו על משה ועל אהרן פְּעֻדַת קֶרַח פְּהַצְתֶם עַל ה'";
9. שמות רבה, א', כ"ט, ד"ה "והנה שני אנשים עברים נצים":
וכן אתה מוצא שלא נשמע הדבר אלא על ידי העברים, שנאמר "ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נצים" (שמות ב', י"ג), - זה דתן ואבירם, קראם "נצים" על שם סופם.
10. שמות רבה (וילנא) פרשה כ"ה, י', ד"ה "ויותירו אנשים":
"ויותירו אנשים ממנו" (שמות ט"ז, כ') - אלו מחוסרי אמנה שהיו בהם, ומי הם? אר"ש בן לקיש אלו דתן ואבירם, נאמר כאן "אנשים" ונאמר להלן "אנשים", שנאמר (במדבר ט"ז, כ"ו) "סורו נא מעל אהלי האנשים" - מה אנשים שנאמרו להלן דתן ואבירם אף אנשים שנאמרו כאן דתן ואבירם.

11. שמות ב', י"ד :

"ויאמר מי שמך לאיש שר ושופט עלינו הלהרגני אתה
אומר...."

12. במדבר ט"ז, י"ג-י"ד :

"המעט כי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש להמיתנו
במדבר כי תשתרר עלינו גם השתרר"
"העיני האנשים ההם תנקר - לא נעלה",

13. רמב"ן (באמצע הדיבור המתחיל הראשון
בפרשה):

אבל היה הדבר הזה [מרד קרח] במדבר פארן בקדש
ברנע אחר מעשה המרגלים. והנכון בדרש שכעס קרח
על נשיאות אלצפן כמאמר רבותינו, וקינא גם באהרן,
כמו שנאמר (ט"ז, י) 'ובקשתם גם כהנה?'. ונמשכו דתן
ואבירם עמו, ולא על הבכורה [שניטלה משבטם], כי
יעקב אביהם הוא אשר ביטלה מראובן ונתנה ליוסף,
אבל גם הם אמרו טענתם (יג) 'להמיתנו במדבר' (יד)
ו'לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו'.

והנה ישראל בהיותם במדבר סיני [לפני היציאה למסע
במדבר בכ' באייר] לא אירע להם שום רעה, כי גם בדבר
העגל, שהיה החטא גדול ומפורסם, היו המתים
מועטים, וניצלו בתפילתו של משה שהתנפל עליהם
[למענם] ארבעים יום וארבעים לילה, והנה היו
אוהבים אותו בנפשם ושומעים אליו, ואילו היה אדם
מורד על משה בזמן ההוא [כטענת ראב"ע שאז מרד
קרח] היה העם סוקלים אותו. ולכן סבל קרח גדולת
אהרן וסבלו הבכורים מעלת הלוויים וכל מעשיו של
משה, אבל בבואם אל מדבר פארן ונשרפו [לפני כן]
באש תבערה ומתו בקברות התאוה רבים, וכאשר חטאו
במרגלים לא התפלל משה עליהם ולא בטלה הגזרה
מהם ומתו נשיאי כל השבטים במגפה לפני ה' ונגזר על
כל העם שייתמו במדבר ושם ימותו, אז הייתה נפש כל
העם מרה, והיו אומרים בלבם כי יבואו להם בדברי
משה תקלות.

ואז מצא קרח מקום לחלוק על מעשיו וחשב כי ישמעו
אליו העם, וזה טעם [דברי דתן ואבירם] 'להמיתנו
במדבר' - אמרו: 'הנה הבאת אותנו אל המקום הזה,
ולא קיימת בנו מה שנדרת לתת לנו ארץ זבת חלב ודבש,
כי לא נתת לנו נחלה כלל, אבל נמות במדבר ונהיה כלים
שם, כי גם זרענו לא יצאו מן המדבר לעולם, וייבטל מן
הבנים מה שנדרת להם כאשר נתבטל מן האבות'.
וזה טעם תלונתם הנה במקום הזה [בפרשת קרח] אחר
גזרת המרגלים מיד.

14. שמות י"ד, י"א-י"ב

"המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר",
וכן "כי טוב לנו עבוד את מצרים ממתנו במדבר"